

[Accueil](#)[Revenir à l'accueil](#)[Collection Mythologiae libri decem, Venise, Segno della Fontana, 1567](#)[Collection Mythologia, Venise, 1567 - Livre IV](#)[Item Mythologia, Venise, 1567 - IV, 01 : De Lucina](#)

Mythologia, Venise, 1567 - IV, 01 : De Lucina

Auteurs : Conti, Natale

Collection Mythologia, Francfort, 1581 - Livre IV

[Mythologia, Francfort, 1581 - IV, 01 : De Lucina](#)

est une version augmentée de ce document

Collection Mythologie, Lyon, 1612 - Livre IV

[Mythologie, Lyon, 1612 - IV, 01 : De Lucine](#)

est une transformation de ce document

Collection Mythologie, Paris, 1627 - Livre IV

[Mythologie, Paris, 1627 - IV, 02 : De Lucine](#)

est une transformation de ce document

[Afficher la visualisation des relations de la notice.](#)

Informations sur la notice

Auteurs de la notice Équipe Mythologia

Mentions légales

- Fiche : Projet Mythologia (CRIMEL, URCA ; IUF) ; projet EMAN, Thalim (CNRS-ENS-Sorbonne Nouvelle). Licence Creative Commons Attribution - Partage à l'Identique 3.0 (CC BY-SA 3.0 FR)
- Images : Münchener DigitalisierungsZentrum (MDZ).

Citer cette page

Document : "Mythologia, Venise, 1567 - IV, 01 : De Lucina".

Auteur(s) de la notice : Équipe Mythologia.

Éditeur : Projet Mythologia (CRIMEL, URCA ; IUF) ; projet EMAN, Thalim (CNRS-ENS-Sorbonne Nouvelle).

Consulté le 03/05/2024 sur la plate-forme EMAN :

<https://eman-archives.org/Mythologia/items/show/835>

Présentation du document

Publication Venise, Comin da Trino, 1567

Exemplaire Munich (Allemagne), Münchener Digitalisierungszentrum (MDZ) , Res/4
Ant. 50

Format in-4

langue(s)

- Grec ancien
- Latin

Pagination 90v°-92r°

Des dieux, des monstres et des humains

Entités mythologiques et historiques [Lucine](#)

Notice créée par [Équipe Mythologia](#) Notice créée le 30/04/2018 Dernière
modification le 28/04/2023

Mythologiæ.

- fluebat aquæ simile densetur & consistat. Deinde sequenti mense Iupiter suo calore & humore nutrit, quibus indiget viribus ut augeatur & dilatetur; quippe cum superioris planetæ naturæ formationem lineamentorum impediret si perduraret diutius. Tertio deinde mense Marti cura ista committitur, qui per naturalem suum calorem humores superuacaneos exiccat, fetumque calefacit, & motum in illo procreat: est enim calida vis & sicca maxime ad motum propensa. Hunc eundem fetum excipit mox Sol astrorum omnium & mundi princeps ac moderator, qui & vigorem plurimum adhibet, & non mediocriter confert ad vitam. Huic succedit Venus Martis Solisque calorem & siccitatem suis his aduersariis viribus temperans, multoque magis auget fetum, & illius membra ad figuram homini convenientem perducit. Negotium ipsum mox in manus tradere Mercurio putatur, qui superuacaneum quodque exiccando temperiem & ipse inducit, vniuersasque corporis partes etiam magis distinguit, & clariorem formam exprimit. At septimus mensis lunæ tribuitur, quæ ita fetum suo humore nutrit, ut perfectus completusque sit; possitque vel si tunc ex utero exeat viuere. Quod si humoris copia adhuc suppetat, & respiratio nondum sit praxualida, quam per umbilicum caput infans, ita ut oris respiratione non magnopere indigeat, natura optima horum alimentorum cellaria & moderatrix in nonum mensum partum prorogat: at si inops sit humorum, & non amplius satis magna aeris copia per umbilicum trahatur, ac si uterus tractabilis mollisque sit, qualis esse solet fere puerperarum, tunc septimo mense partus in lucem prodit & uiuit. Quamobrem siue ad planetarum vires, siue ad phycas rationes quis respexerit, omnino lunæ humor plurimum ad emittendos fetus adiuuabit. Sed quoniam explicauimus quibus causis commoti antiqui Lucinæ tantum tribuerunt, nunc reliquum est, ut quæ de Lucina ab iis dicta fuerunt, percurramus.

De Lucina.

Cap. I.

- 30 **L**ucinam filiam fuisse Iouis & Latonæ, sororemque Phœbi iam dictum est superius, cum de Diana loqueremur. Atqui cum re ipsa vna eademque sit Diana, Lucina, Hecate, Luna, quamuis varia sint nomina, & res varix, in quibus illæ suas vires exercent, tamē varii parentes earum siue Deorum siue facultatum, siue eorum nominum, fuisse traduntur. Cum enim Luna filia esset Thix & Hyperionis, Diana Iouis & Latonæ, Hecate vel Iouis vel Aristæi, & Noctis vel Asteris: ita Lucina Iouis filia fuisse dicitur, ut apparet in hymno Callimachi in Dianam, Iunonemque habuit matrem, ut memorix prodidit Pausanias in Atticis, qui illam in Gnosis agro apud Amnisum fluium ex opinione Cretensium natam esse scribit. Qui Latonæ filia esse dixerunt, hanc in Ortygia natam esse inquirunt, atque statim natam obstetricis munere functam esse apud matrem, cum mox Apollinem esset paritura, ut dictum est superius. Pausanias tamen in Atticis Lucinam ait in Delum ex Hyperboreis aduētassee, ut parturienti Latonæ adesset obstetrix. Hæc varia habuit nomina: nā Ilithyia in Encomio Ptolómæi vocata est à Theocrito, quam Lysizonam appellat siue soluentem Zonam. Solebant enim antiqui, sed Græci in primis usurpare, Zonam soluere, pro eo quod est rem cum viro habere, quia prægnantes mulieres priorem Zonam gestare non amplius possent, quam soluere cogebantur: quare cum venissent sub tutelam Lucinæ
- Zonam

Zonam soluebant. Sic autem ea sunt Theocriti;

Εἴτε γὰρ ἡ Λύξων ἢ ἡ Λυκίνα καλεῖται
Ἀντιγόνη τοῦ δὲ τοῦ Βυβαρῆος ἡ Διόνατος.

Hic Lyfizonam Lucinam nata vocavit

Antigones, tristi partus oppressa dolore.

Nam & Horatius in secularibus carminibus multis nominibus vocatam fuisse innuit in his;

Rite maturos aperire partus

Lenis Ilithyia, tuere matres;

Sive tu Lucina probas vocari,

seu Genitalis.

Tanta fuit Lucinx reuerentia apud antiquos, vt non solum præesse parturientibus credita sit, cum inuocaretur, illisque opem ferre; verum etiam tanquam custodis, cui ortus & vitæ salutisque humanæ initia deberentur, illius imago ante fores domorum ponebatur, quare ita hymnum scripsit Orpheus in eius laudem, quam Prothyram nominauit,

καὶ τίς μιν, ὃ πολὺν χρόνον ἐστὶν, πολὺν χρόνον ἰατρῶν

εἰδίμεν ἱεραρῶν, Λιχὺν ὀνόματι πρὸς ἡμᾶς.

Θηλυὴν γὰρ ἔσθ' ἡμῖν φίλῃσιν ἀγαθήν,

Σταυλὴν, παρὶντα νῦν ἔσται, πρὸς ἡμᾶς.

Audi me veneranda Dea, cui nomina multa.

Prægnantum adiutrix, parientum dulce leuamen.

Sola puellarum seruatrix, solaque prudens.

Auxilium velox teneris Prothyra puellis.

Atque paulo post eandem esse & Dianam, & Ilithyiam, & Prothyram aperte demonstrat in his;

μὴν γὰρ καλεῖται Λιχὺς, ὃς ἔστιν ἀνὴρ πρῶτος.

Εἴς τινος τινος δὲ Λογισμῶν καὶ ἑστῶτος.

Ἀρτίως, ὡς ἔστιν, καὶ ὡς ἔστιν ἀνὴρ πρῶτος.

Solam animi requiem te clamant parturientes.

Sola potes diros partus placare dolores.

Diana, Ilithyia grauis, simul & Prothyra.

Credita est autem fuisse à Pareis parturientibus præfecta, quoniam neque cum illam mater gestaret in vtero, neque cum pareret, vlllos dolores sensit, vt in his ait Callimachus;

τοὶ μὲν μῆτρας

δοῦναι τὴν πρῶτον ἐκάλουν καὶ ἄρτον.

ἔσται καὶ τὸ πρῶτον, καὶ τὸ πρῶτον φέρει.

μὲν γὰρ, ἀλλ' ἀρτίως φίλος ἀνὴρ πρῶτος καλεῖται.

hiscæ leuare

Vix bene me natam Paræ statuere dolores.

Quod me cum pareret, vel cum gestaret in aluo

Mater non vnquam doluit, sine læta dolore

Deposuit quod onus.

Mos fuit apud antiquos, vt Lucinam ipsam dictamo coronarent, quoniam id plurimum conferre videretur ad facilitatem pariendi; quam consuetudinem possumus vel ex hoc carmine Euphorionis colligere, vbi loquitur de Lucina;

510

Mythologiæ.

Εὐφροσύνη, ἡ Δελφική, καὶ ἡ ἑστὴ Δελφική.

Obuia dictamis teneris redimita fit illa.

Neque hominibus solum præesse parturientibus hæc Dea putabatur, sed etiã brutis, & plantis: quoniam his omnibus lunæ humor vel nascentibus vel parientibus conferre: quare ita Virgil. inquit de bobus;

Aetas Lucinam, iustosq; pati Hymenæos.

Definit ante decem, post quatuor incipit annos.

- 10 Effingebatur imago Lucinæ, cuiusmodi fuit illa apud Aegienfes, quæ alterâ manum vacuum porrigebat, altera gerebat facem: ita enim & infantem susceptrura videbatur, in lucemque eductura; & dolores, quos inflammatio totius corporis consequitur, significare. At mihi magis huic loco convenire illud Theophrasti videtur, quod scriptum est in secundo de causis plantarũ, exuri maximè vires naturæ fecunditate fortuum tum in animalibus, tum et in plantis, quare fax Lucinæ meritò assignabatur: nam quæ minus fecunda sunt in singulis generibus, illa magis sunt diuturna. Scripsit in hanc hymnũ quædam Lycius Delius, ut diximus, cum loqueremur de Parcibus, qui illam Euliniũ, quasi Lanificam appellavit; quam fati sororem esse credidit, ut est apud Pausaniam in Arcadicis. Maxima religione apud Eleos præcipue colebatur Lucina, cuius ope victoriam Elei ex Arcadibus reportarunt. Nam cum
- 20 Arcades Eleorum agrum hostiliter inuasissent, omniaque incursionibus popularentur, in aciem aduersus illos prodierunt Elei. Tum fama est mulierẽ, quæ puero mammam præberet, ad Eleorum duces accessisse, quæ se puerum illum peperisse diceret, hortataq; est, ut eũ eius belli socium sibi asciscerẽt, quod ipsa ita fuisset per somnum admonita. Tum qui summæ rei præerant inter Eleos eidem mulieri præstantes puerum nudum ante signa locandum curarunt: deinde cum facerent impressionem in hostes puer is in serpentem vertitur in conspectu omnium. Eo prodigio territi Arcades in fugam vertuntur, atque Elei quo in loco sub terram ingressus est serpens, ubique victoriam sunt adepti, templum illi puero erexerunt, quem Sosipolim, siue vrbis seruatorem appellarunt; ibidemque sunt Lucinæ solennes honores decreti, quod illam puerum illum peperisse & attulisse Elei interpretati sunt. Annua sacerdos ibi eligi solita fuit, quæ Lucinæ sacrificaret, ad quam omnibus erat aditus. Ad Sosipolim vero nemini accedere licebat, nisi vetulæ sacerdoti, quam etiam certo ritu ornatam esse oportebat; nam & capite & facie velata candido textili ad illius simulachrum accedebat. In templo Lucinæ tum virgines tum etiam nuptæ remanentes hymnum in Sosipolim decantabant, atque quoduis odorum genus adolebant, cum vinum ex illis sacrificiis omnino exularet. Culta est apud Hermionenses etiam præcipuo quodam honore Lucina, quã summa religione & hostiis, & odoribus, & donis quàm plurimis decorabant; neque illius signum cuiquam, nisi illis mulierculis, quæ rem sacrã facerent, conspiceri fas erat, ut ait Pausanias in Corinthiacis. Hæc illa sunt ferè omnia, quæ de Lucina dicta sunt ab antiquis, quæ ex iis, quæ dicta sunt superius, manifesta esse censeo; nisi illud fortasse non pateat cur Iunonis aut Iouis filia esse dicatur. explicatum fuit superius Lucinam esse lunam, humoresque ab ipsa luna aliquando augeri, quod cum fiat per aera, quem modo Iunonem, modo Iouem appellari ostendimus, iure Lucina, siue vis illa, quæ agit per aera in inferiora corpora, Iunonis filia dicta est. vocata fuit luna Lucina, quia luceat per noctem, vel quia lucem præbeat
- 40

beat foetibus, qui nati ante septimum lunæ mensem hac solis luce perfrui minimè possunt, vel quia maturos foetus in lucem ex utero euocet. Dicitur eadē à Græcis Ilithyia, quia prorsus sit parturientibus. reliqua nomina, quæ illi tribuuntur sunt à contingentibus rebus à poetis ficta, & illi tributa. Nunc de Penatibus dicendum est.

De Penatibus.

Cap. II.

IAm vero statim natos infantes, ubi Lucina suum munus expleuisset, Penates Dii suscipiebant, ut fuit opinio antiquorum: qui Penates qui essent, aut quod esset illorum munus, videtur esse inuestigandum. Fuerunt igitur nonnulli, qui Penates Deos esse putarunt illos, per quos spiramus, per quos cognoscimus, per quos viuimus, per quos solem intuemur: Iouem scilicet, & Iunonem, & Mineruam, & Vestam: hanc etiā siquidem nonnulli addiderunt. Nam Iouem æthera medium, Iunonem æra imum, Mineruam summam ætheris partem, quæ vis est diuina intelligentiæ, Vestam terram esse dixerunt. Hos & Deos patrios & familiares & ciuitatum præfides & priuatarum domorum custodes nominarunt & crediderunt, ut in his significare videtur Cicero in oratione pro domo sua; vosque qui maxime me repetistis, atque reuocastis; quorum de sedibus hæc mihi proposita est contentio, patrii Penates, familia resque, qui huic vbi & reipub. præfides estis. Sic & Halicarn. in primo Antiquitatum; *οἱ δὲ θεοὶ τῶν οἰκῶν καὶ τῶν πόλεων, οἱ δὲ θεοὶ τῶν οἰκῶν καὶ τῶν πόλεων, οἱ δὲ θεοὶ τῶν οἰκῶν καὶ τῶν πόλεων*. Deos autem hos Romani Penates vocant: atque nonnulli in Græcam linguam transferentes, genitales interpretati sunt; alii vocant Deos patrios, alii domesticos ac familiares, alii possessionum præfides, alii arcanos. At verò cur erant hi patrii, ac non potius communes omnium ciuitatum & domorum? Quoniam non modo singulas ciuitates, sed etiam singulas domos, atque adeo singulos homines, & animalia & plantas certos ac peculiare habere Deos crediderunt, quorum essent illi tutelares. Idem propè sensisse videtur Cicero, ubi ita scribit in secundo de Natura Deorum; nam Vestæ nomen à Græcis; ea est enim quæ ab illis *ἑστία* dicitur. Vis autem eius ad aras & focos pertinet. itaque in ea Dea, quæ est rerū cultus intimarum, omnis & precatio, & sacrificatio extrema est. Nec lōge absunt ab hac vi Dii Penates, siue a Penu ducto nomine, (est enim omne, quo vescuntur homines, penus.) siue ab eo quod penitus insident, ex quo etiam Penetrales à poetis vocantur. Erant igitur Penates Dii familiares, penes quos nos nati essemus, qui superius commemorati esse putabantur. Alii tamen voluerunt Penates esse Apollinem & Neptunum, qui Troiana mœnia extruxere, & Vestam; qui eximia religione apud Samothraces sculpti colebantur; mox à Dardano in Phrygiam, à Phrygia in Italiam ab Aenea fuerunt delati, quam rem ita exprelsit Virgilius lib. 2. ubi Hector Aeneæ Penates Deos ita commendat;

Sacra, suosq; tibi commendat Troia Penates.

Hos cape fatorum comites, hīs mœnia quære;

Magna pererrato statues quæ denique ponto.

Sic ait; & manibus vittas, Vestamq; potentem,

Aeternumq; effert adytis penetralibus ignem.

Hæc